

Natuurwandelaars vzw

IN HET SPOOR VAN DE RODE RIDDER • 21 SEPTEMBER 2024 • INFO

Onze route: <https://www.routeyou.com/nl-be/route/view/12284974>

Grote Routepaden

Tijdens deze wandeling lopen we (delen) van de

- Rood/wit bewegwijzerde **GR512** Brabantse Heuvelroute (Diest-Geraardsbergen, 173 km) <https://www.groteroutepaden.be/nl/gr-512-brabantse-heuvelroute>
- Rood/geel bewegwijzerde **Streek-GR Hageland** (rondwandeling van 159 km langs o.a. Leuven, Tienen, Zoutleeuw, Diest en Aarschot: <https://www.groteroutepaden.be/nl/streek-gr-hageland>)

Galgekapelletje (ook: St.-Jozefkapelletje)

Je kunt niet naast het Galgekapelletje kijken. Het staat wat hoger te midden van een akker. Precies hier stond ooit een galg. 's Zomers kon de galg zich nog enigszins schuilen onder het bladerdek van de lindeboom, maar in de late herfst en winter moet het gezicht bepaald akelig geweest zijn. Overigens, niet iedereen heeft de omgeving van de galg verlaten: in december 2005 noteerden we het verhaal van een getuige die op een winterse ochtend vijf dansende engelen zag rond een in het zwart geklede figuur. Was het een gehangene of was het de beul? Ook in de fictieve wereld van strips speelt deze plaats een rol. In de 'Prins der Duisternis' (De Rode Ridder, album 43) wordt hier onder leiding van Demoniah een aanval op Horst voorbereid. Het is ook hier dat Demoniah een gevecht aangaat met Gillis.

Na 3.2 km steken we het riviertje de Winge over en volgt een steile klim in het

Troostemberg

Dit indrukwekkende bos wordt gedomineerd door enorme beuken, kastanjes en berken. Het pad ligt er hier en daar erg drassig bij zodat degelijk schoeisel wel aangewezen is.

Na 5 km is er de volgende klim, die naar de Roeselberg.

Walenbos

Het Walenbos in Tielt-Winge vormt een van de belangrijkste natuurgebieden van het Hageland. Het bos is circa 500 hectare groot en bestaat vooral uit elzenbroekbos. Daarmee is het een van de grootste elzenbroekbossen van Vlaanderen. Hier bevindt zich het brongebied van de Motte.

Wijngaard Danouise

is een Belgische wijngaard gelegen op de zuiderflanken van de Houwaartseberg in het Hageland. De wijngaard is opgericht in 1994 door Daniël Vandervaeren, die als hobby begon met 50 druivelaars. Nu telt de wijngaard zowat 1200 druivelaars van verschillende soorten, zoals Pinot Blanc, Pinot Gris, Riesling, Bacchus, Regent, Dornfelder en Zweigelt. De wijnen van Danouise hebben een eigen karakter dankzij de ijzerhoudende zandsteen in de ondergrond. De wijngaard organiseert twee keer per jaar een Open Wijngaard, waar bezoekers kunnen genieten van een rondleiding, degustatie en een lunch tussen de wijnranken.

Vorbij deze wijngaard volgt een klim naar de Wijngaardstraat.

De Wijngaardberg (km 16.7)

Wanneer we deze holle weg afdalen, zien we op regelmatige plaatsen met stevige platen van bruine steen. Dit is ijzerzandsteen. Het verhaal is waarschijnlijk bekend. Het begint allemaal met het feit dat in geologische tijden enkele miljoenen jaren geleden deze regio bespoeld werd door een zee. Men spreekt van de Dietstiaanzee of ook wel van de Hagelandse golf. Op bepaalde plaatsen verzamelde zich in gleuven van de zeebodem zand dat rijk was aan glauconiet. Glauconiet bevat onder andere veel ijzer. Wanneer de zee zich terugtrok en het land boven water kwam te liggen begonnen onder invloed van wind, zon en regen de bodemvormende processen. Zo werd het ijzer in de bovengrond naar beneden gespoeld en klitte samen tot ijzerbanken. Land waar geen ijzerbanken waren, werd door erosie weggespoeld en die ijzerbanken werden dan als heuvels zichtbaar in het landschap.

Houwaartse Berg (wijngaarden)

De wijngaarden die we hier zien zijn een recent verschijnsel. Vermoedelijk waren er hier in de middeleeuwen op de hellingen ook wijngaarden. Er zouden nog terrassen zijn die hierop wijzen. Zo had het kasteel van Horst zelfs een apart pershuis buiten de eigenlijke kasteelmuren. De plaatsnaam De Pers verwijst hier nog naar. Maar in de 16de eeuw verdween de wijnteelt. Er zijn meerdere redenen: het begin van de kleine ijstijd, de voortdurende onlusten ... Uitgenomen het experiment tijdens de Hollandse periode op de Wijngaardberg te Wezemaal, moeten we wachten tot het einde van de 20ste eeuw voor een heropleving.

Feit is dat de oudste wijngaarden van het Hageland op de Houwaartse Berg werden aangelegd. Dat gebeurde in 1972 toen door toenmalig senator Jos Daems. Maar hij was niet alleen. Er werd door verschillende vrienden een vereniging opgericht van amateurwijnbouwers namelijk "*de Hagelandse wijnbouwers*". De eerste voorzitter was Jos Daems, vrij snel opgevolgd door Marcel Saenen uit Houwaart. Deze zette zich volledig in voor het bevorderen van de wijnbouw in het Hageland. Hoewel het amateurs waren, professionaliseerden ze zich door studie, samenwerking met de KUL en met Duitse en Franse wijnbouwers. Om zo de kwaliteit en de productie te verbeteren. Vandaag kent het Hageland de grootste productie van wijn in Vlaanderen.

Interessant is de Wijnfactorij. Op de website lazen we het volgende: "Patrick Nijs teelt zijn druiven op kleinschalige wijndomeinen in heel het land. Hij kiest daarvoor de beste plekken uit en dat bracht hem natuurlijk ook naar de Houwaartse Berg. Op de wijngaarden Steenkuyl en Neerincveld teelt hij druiven in symbiose met de natuur. Dat betekent veel bloemen en kruiden in de wijngaard, geen grondbewerking en veel aandacht voor een gezonde bodem. Hij plukt de druiven met de hand en brengt ze dan naar de Wijnfactorij in de schaduw van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen om er heerlijke wijn van te maken."

Reuze Houwaartse wijnbank

Deze reuzebank werd hier in de zomer van 2022 geplaatst. Ze meet 6 meter lang en 2,5 meter hoog en is gemaakt van duurzaam Larikshout. Van boven op de bank heb je een mooi uitzicht hebben over de wijngaarden maar zie je ook de Vlooybergstoren.

De Houwaartse Wijnbank werd geplaatst naast de oudste wijngaarden en eronder werden grote stukken ijzerzandsteen gelegd die verwijzen naar de bodem van de Houwaartse Berg.

Het hele project werd begroot op 17.000 euro. De provincie nam hiervan 60% voor haar rekening, de resterende 40% werd betaald door de opbrengst van de Wijnloop, KWB en Scouts Houwaart enerzijds en Hagelandse wijndomeinen anderzijds.

Verpozen bij de dichter. Dromen van een molen (km 18.4)

Aan deze bank staat een bord met het gedicht '*Wijngaarden hebben diepe wortels*' van Ina Stabergh (pseudoniem van Berthy Stas). Hier in Tielt-Winge, maar overigens op heel wat plaatsen in het Hageland, zal je haar gedichten tegenkomen. Ze is een echte Hagelandse geboren te Sint-Joris-Winge in 1945. Ina Stabergh was in 2006 de eerste Diestse stadsdichter maar daarenboven ook de eerste vrouwelijke stadsdichter in Vlaanderen. In 2009 was er de aanstelling tot eerste Hagelanddichter. Ze schrijft in verschillende genres van novelle tot dichtbundel en voor een publiek van jong tot oud. Haar gedichten vertellen leuke anekdotes over de typische kenmerken van de stad maar ze verwerkte ook de actualiteit in haar gedichten.

We staan hier op een uithoek, hoog boven de vallei. De huidige Wijngaardstraat was op de Ferrariskaart een breed driftspoor van heide, waar waarschijnlijk schapen graasden. Deze heidestrook sloot in het noorden aan bij het grote boscomplex. In het zuiden was er het excessief reliëf, waar geen landbouw mogelijk was. De grond was 'gemeentegrond'. Daar herinneren de namen 'gemente' of 'gemente bosch' nog aan. Dat was dus gemeenschappelijke grond, gebruikt door de mensen die hier op de heide woonden of in het nabijgelegen gehucht 'Ter Heyde'. Men liet in dit nabije bos zijn vee (een koe of geit) grazen, het strooisel werd verzameld voor in de potstal. Berken- en bremopslag werd gekapt om bezems te binden. Hout werd gesprokkeld voor de haard en om de oven aan te maken, er werd leem gestoken of er werden "schollen" van ijzerzandsteen verzameld om te bouwen.

De bodem vertoont hier een bijzonder aspect: terrassen. Dit zijn mogelijk de terrassen die ooit werden aangelegd voor de wijnteelt. Vandaag vind je hier nog enkele versleten kriekenbomen. Maar of dit fruit in het Hageland een echt grote bloei gekend heeft, is te betwijfelen. Vergeleken met de perziken en aardbeien, stelde ze niet veel voor. Maar je zag ze wel in de buurt van de boerderijtjes, voor eigen gebruik, naast noten en pruimen.

Het kasteel van Horst

Deze stoere waterburcht is, althans volgens het stripverhaal, de plaats waar de Rode Ridder is opgegroeid als aangenomen stiefzoon van Arnold van Rode. Zodoende is Johan de Rode Ridder een van de heren van Horst, samen met zijn stiefbroers Almeric en Hugo. Daarom is het kasteel van Horst ook de thuisbasis van onze stripheld van Willy Vandersteen (ook de geestelijke vader van Suske en Wiske).

Deze waterburcht ligt in de groene vallei van de Wingebeek, tussen de heuvels van het Hageland. De Heren van Horst woonden hier al in de 13de eeuw, de karakteristieke vierkante donjon dateert uit de 15de eeuw.

In de 17de eeuw liet de adellijke bewoonster, Maria-Anna van den Tympel, twee vleugels aanbouwen rond de binnenkoer en voerde belangrijke verfraaiingswerken uit.

Zij liet ook het wagenhuis bouwen, waar nu het bezoekerscentrum met erfgoedwinkel en een gezellig streekgasthof gevestigd zijn.

Rondom het kasteel strekt zich een prachtig kasteeldomein uit, dat eigendom is van Agentschap voor Natuur en Bos.

Het kasteel ondergaat momenteel een grondige restauratie.

Alle info hierover vind je op <https://www.herita.be/monumenten/kasteel-van-horst>

www.natuurwandelaars.eu